

Medzinárodná vedecká konferencia na tému „Náboženstvo a migrácia“

Aula Benedikta XVI. RKCMBF UK, Bratislava
21. februára 2017

Konferencia biskupov Slovenska v spolupráci s Českou biskupskou konferenciou a RKCMBF UK v Bratislave zorganizovala 21. februára 2017 ďalšiu zo svojich tradičných jarných medzinárodných konferencií, tentoraz na tému „Náboženstvo a migrácia“. Prednášajúcimi boli českí a slovenskí odborníci z oblasti teológie, psychológie, sociológie i politiky, ktorí predstavili a rozvinuli viaceré aspekty hlavnej témy.

Na úvod sa viac ako stovke účastníkov prihovorili predseda ČBK kardinál Dominik Duka OP, predseda KBS arcibiskup Mons. Stanislav Zvolenský a osobitný vyslanec EÚ pre podporu náboženskej slobody alebo slobody viery mimo EÚ Ján Figel'. Mons. Zvolenský i kardinál Duka zdôraznili, že aj v situácii, keď do Európy prichádzajú davy migrantov z iných kultúr a náboženstiev (najmä moslimského), je potrebné, aby veriaci prezentovali v spoločnosti živú vieru a kresťanstvo, ale tiež je dôležité spolupracovať so svetskými inštitúciami, lebo migrácie predstavujú predovšetkým ľudský, a nie náboženský problém. J. Figel' to výstižne zhrnul takto: „Cieľom migrácie je lepší život a cieľom náboženstva je lepší človek.“ Zdôraznil tiež, že v situácii, keď vo svete nútene migruje 65 miliónov ľudí (pričom do EÚ prichádza len malá menšina z nich), je nevyhnutné, aby sa týmto problémom zaoberali všetky štáty a aj únia ako celok. Dôležité je, aby štáty zabezpečovali všetkým osobám na svojom území bezpečnosť a spravodlivosť, aby sa dodržiavalo medzinárodné právo a tiež aktualizovala azylová politika.

V prvej sekcii odzneli prednášky na tému, čo hovorí o putovaní a „migrantoch“ resp. „ľuďoch na ceste“ Sväté písmo. Doc. Jaroslav Brož z Katolíckej teologickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe sa vo svojej prednáške venoval predovšetkým rozboru textov Nového zákona, ktoré hovoria o poslednom súde. V nich sa Ježiš stotožňuje s ľuďmi v núdzi či na okraji, teda s tými „najmenšími“. Hoci chápanie tohto pojmu sa v dejinách menilo, sami kresťania sa od počiatku pokladali na tejto zemi za prisťahovalcov či cudzincov, ktorých pravá vlasť je v nebi.

ThDr. Jozef Jančovič, PhD., z Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave sa zaoberal putovaním ako existenčnou a teologickou charakteristikou biblického opisu patriarchov a izraelského ľudu. Zdôraznil, že starozákonný ľud bol pri tomto putovaní vedený Božími prisľúbeniami, ktoré mu stále dodávali nádej, že Boh ho nepustí, nech sa stane čokoľvek. Pri tomto putovaní najväčšie nebezpečenstvo nepredstavovali vonkajší nepriatelia, ale vnútorní: reptanie proti Bohu a mod-

loslužba. Putovanie púšťou sa však stáva vďaka formatívno-kreatívnej úlohe kultových zastavení aj duchovným putovaním a neskôr poslúži ako paradigma duchovného nasledovania Ježiša. Putovanie starozákonného ľudu malo tiež charakter istého „bojového ťaženia“, pri ktorom v centre tábora bol Boží stánok a bol to Boh, kto bojoval.

Doc. Jindřich Šrajzer z Juhočeskej univerzity ponúkol sociálno-etický pohľad na fenomén migrácie, pričom sa zameril na situáciu prisťahovalcov v Českej republike. Zdôraznil, že na rozdiel od médií, ktoré v súvislosti s príchodom migrantov používajú slovník posilňujúci strach (emotívne výrazy ako záplava migrantov), pápež František poukazuje na to, že podobne, ako sa živelné pohromy môžu stať impulzom k obnove budov či miest, aj fenomén migrácie môže poslúžiť na obnovu nášho kresťanstva.

Dekan RKCMBF Vladimír Thurzo sa vo svojom príspevku venoval učeníu Cirkvi o téme migrácií v cirkevných dokumentoch, pričom zdôraznil, že právo emigrovať je základným ľudským právom. Cirkev vo svojom sociálnom učení zdôrazňuje predovšetkým princíp spoločného dobra, s ohľadom naň sa hľadajú riešenia v konkrétnych dejinných a spoločenských podmienkach. Na migrácie možno podľa neho hľadiť ako na znamenie čias, ktoré sa treba naučiť čítať z „Božieho pohľadu“. Základom pri hľadaní odpovedí na ne by malo byť rešpektovanie ľudskej osoby, väčšie otvorenie sa Cirkvi, „turíčný pohľad“, ktorý rešpektuje rozdiely a chápe ich ako vzájomne obohacujúce, a tiež medzinárodná spolupráca.

V tretej sekcii týkajúcej sa kresťanskej identity ako odpovede na fenomén migrácie odzneli príspevky biskupov Mons. Mareka Forgáča z Košíc a Mons. Tomáša Holuba z Plzne. Mons. Forgáč sa venoval otázke identity z psychologického pohľadu, pričom zdôraznil kristocentrický charakter kresťanskej identity. V procese formovania identity človek asimiluje aspekty, vlastnosti druhého a čiastočne alebo úplne ich transformuje. Ako vzor kresťana mu poslúžila sv. Alžbeta Uhorská; jej základnými vlastnosťami boli zbožnosť, láska k rodine a starostlivosť o trpiacich. Upozornil tiež na to, že v Európe sa v súčasnosti rozmáha náboženský univerzalizmus a individualizmus. Odovzdávanie kresťanskej viery zlyháva aj v dôsledku toho, že rozhodujúcu úlohu pri ňom nezohráva postava otca (na rozdiel od toho v islame je postava otca v tomto smere stále funkčná).

Mons. T. Holub upozornil na to, že kresťanská identita v učení Cirkvi môže byť inak chápaná, ako si ju predstavuje sekulárna spoločnosť. Základy tejto identity možno na základe učenia pápeža Františka zhrnúť do štyroch bodov: putovať za Kristom, budovať Cirkev, vyznávať Boha Otca i Syna i Ducha Svätého a žiť milosrdenstvo. Na rozdiel od toho v spoločnosti panuje názor, že kresťanstvo kladie dôraz predovšetkým na tradíciu, obranu hodnôt a monolitné kultúrne prostredie. Tieto dve predstavy sú v istom vzájomnom napätí. Pravá kresťanská identita by sa mala usilovať o návrat ku koreňom, vyznačovať sa odvahou, no zároveň zakotvenosťou spojenou s otvorenosťou. Opačná tendencia vedie k ideologizácii, xenofóbnym postojom a uzavretosti.

V poslednej sekcii, nazvanej „Migračná kríza: výzva alebo ohrozenie“, prof. Jan Sokol z Prahy zdôraznil, že migrácia je svetodejinný proces, ktorý tu bol od počiatkov ľudstva, no v ostatnom čase ho prehĺbila globalizácia. Preto nie je možné ho „zastaviť“ a jednoduché recepty na jeho riešenie neexistujú. Zároveň je však potrebné vyhýbať sa prehnaným obavám z moslimských prisťahovalcov, ale aj starostlivo rozlišovať medzi islamom a islamizmom, ktorý možno pokladať za panickú reakciu na výdobytky západnej kultúry postupne prenikajúce na jeho územia (emancipácia žien). Poukázal na to, že podľa biblických obrazov nemá kresťanská identita substanciálny charakter: kresťan má byť ako kvas, soľ alebo svetlo, ktoré sa rozplynú, no ovplyvnia (prekypria, osolia, osvetlia) svoje okolie.

Podujatie zakončil svojím príspevkom doc. Vladimír Palko, ktorý stručne zhrnul udalosti, čo priamo prispeli k veľkému nárastu počtu migrantov. Uviedol tiež trojaké dôvody vedúce k migrácii (ekonomické, ohrozenie života, dobyvačné), ktoré sa však často spájajú či prelínajú. Napokon spomenul ohrozenia spojené s týmto fenoménom: predovšetkým terorizmus a zvýšená kriminalita. Zdôraznil, že nepriateľa nepredstavuje islam ako taký, ale radikálny islamizmus. Podľa neho niet ohrozenia bez výzvy, preto je predovšetkým potrebné zabrániť možným škodám, a v prípade, že sa predsa len niečo zničí, usilovať sa vybudovať niečo nové. Pritom treba mať na pamäti, že nejde len o bezpečnostný, ale aj spirituálny konflikt, že tu ide o ľudské duše. Je potrebné zabrániť vyvolávaniu strachu, no netreba ani podliehať ilúziám o islame. Jeho učenie, na rozdiel od kresťanstva, viac toleruje isté zlá. Spomenul tiež úlohu EÚ zastaviť migrácie ešte pred jej hranicami a vybudovať spoločnú obrannú politiku, ktorá nebude odkázaná len na zásahy USA.

Podujatie bolo ukončené krátkou záverečnou diskusiou a viacerí účastníci z rôznych oblastí spoločenského i cirkevného života konštatovali, že splnilo cieľ: otvoriť v Cirkvi diskusiu a skúmanie problematiky migrácií aj vo vzťahu ku kresťanskému náboženstvu.

Mgr. Ing. Mária Spišiaková, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
P. O. Box 173
Kostolná 1, 814 99 Bratislava